

Nr 27

Utlåtande i anledning av dels väckt motion om viss åtgärd för att stimulera ökat ungdomssparande, dels ock väckta motioner om genomförande av viss form av bostadssparande.

Bankoutskottet har till behandling i ett sammanhang förehaft tre inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nr 452 i första kammaren av herr *Johansson, Theodor*, och herr *Bengtson*, nr 453 i första kammaren av herr *Lindblom m. fl.* och nr 579 i andra kammaren av herr *Ohlin m. fl.*

I motion I: 452 hemställas att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att förslag angående ett ungdomssparande, som i stort sett bygger på samma principer som det nuvarande premiesparandet, förelägges 1957 års riksdag.

I motionerna I: 453 och II: 579, som är likalydande, föreslås bl. a. att det allmänna i syfte att skapa en effektiv stimulans till ökat sparande skall förbinda sig att ställa lägenhet till förfogande, när uppställt krav på visst sparande fullgjorts. Motionärerna hemställer att riksdagen måtte besluta att ett bostadssparande i enlighet med de i motionerna angivna riktlinjerna skall genomföras och i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om att närmare bestämmelser för denna sparform utarbetas.

Beträffande motiveringen för de framställda yrkandena torde, i den mån redogörelse härför icke lämnas i det följande, få hänvisas till motionerna I: 452 och II: 579.

Över motion I: 452 har yttrande inhämtats från *fullmäktige i riksgäldskontoret*, varjämte *Svenska sparbanksföreningen* beretts tillfälle avgiva yttrande. Över motionerna I: 453 och II: 579 åter har yttranden inhämtats från *fullmäktige i riksgäldskontoret* och *bostadsstyrelsen*. Därjämte har *Svenska stadsförbundet* och *Svenska landskommunernas förbund* beretts tillfälle avgiva utlåtanden i ärendet.

1. Förslaget att stimulera till ökat ungdomssparande genom en form av premiesparande

I motionen I: 452 förordas ett ungdomssparande som i stort sett bygger på samma principer som det nuvarande premiesparandet. Om utformningen av detta system anför motionärerna följande:

Detta premiesparande skulle vara tillgängligt för ungdomar i åldern 16—25 år, under förutsättning att de har en inkomst på minst 1 200 kronor per år. Dessa ungdomar skulle ha rätt att på premiesparkonto insätta högst 2 000 kronor per år. Förutsättningen för att premie skall få åtnjutas skulle vara att det spärrade beloppet uttages först vid 25 års ålder. Premie bör dock kunna utgå även om sparmedel lyftes tidigare, under förutsättning att dessa användes för bosättning, studier eller startande av eget företag.

Såväl *fullmäktige i riksgäldskontoret* som *Svenska sparbanksföreningen* framhåller önskvärdheten av ett ökat sparande inte minst bland ungdomen men avvisar förslaget om ett särskilt premiesparande under hänvisning till det redan existerande s. k. lönsparandet.

Fullmäktige i riksgäldskontoret anför i detta sammanhang bl. a. följande:

Under de senare åren har också i samband med lönsparandet och även i övrigt bedrivits en propagandaverksamhet för ökat ungdomssparande, vilken glädjande nog visat sig verksam. Det må här erinras om att lönsparare, som uppfyller villkoren därför, jämväl kommer i åtnjutande av premiesparandets favör. Huruvida i fortsättningen ungdomssparandet bör stimuleras i huvudsak enligt samma principer, som gäller för det nämnda premiesparandet, synes emellertid fullmäktige tveksamt. Premiesparandet torde få bedömas som en engångsföreteelse för att i ett samhällsekonomiskt sett labilt läge åstadkomma en allmän uppräckning av sparandet genom en generöst tilltagen stimulans, där det icke funnits anledning att, såsom finansministern i årets statsverksproposition uttalat, genom tillkrånglade regler och en invecklad kontrollapparat skapa garantier för ett rigoröst urskiljande av nysparandet vid premieringen. En fortsättning enligt dessa riktlinjer torde därför få anses utesluten, bl. a. med hänsyn till de därmed förbundna kostnaderna och till att några garantier icke kan annat än genom besvärliga administrativa kontrollåtgärder vinnas för att endast ett verkligt nysparande blir premierat.

Såsom fullmäktige här ovan framhållit ligger också en fara i att ungdomens sparintresse splittras på alltför många sparformer. En sparpropaganda torde bli mest slagkraftig, om den inriktar sig på en eller ett fåtal bestämda sparformer med enkla och lättillämpade regler. Även om lönsparandet icke i alla avseenden kan anses fylla dessa anspråk, torde likväl denna sparform, som redan tillvunnit sig ett utbredd intresse, ha förutsättningar att nå ytterligare framgång. Det är anledning räkna med, att de sparinstitutioner, som bedriver lönsparandet, skall i fortsättningen än mer intensifiera sina ansträngningar på detta område.

Den i ämnet väckta motionen synes i anslutning till det anförda icke böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

Liknande synpunkter framföres av *Svenska sparbanksföreningen* i dess yttrande. Föreningen framhåller att erfarenheterna från lönsparandet inte vore särskilt gynnsamma. Både rekvisitionen och administreringen av s. k. förtidsuttag hade visat sig bli ett betydande arbete. Huruvida det föreslagna premiesystemet skulle ge bättre resultat låte sig emellertid svårligen bedöma. Båda systemen borde i varje fall icke tillämpas samtidigt, varför det under sådana förhållanden syntes lämpligare att lönsparandet finge fortsättas i sin nuvarande form. Sparbanksföreningen framhåller avslutnings-

vis att det vore värdefullt om en undersökning av ungdomssparandet och olika medel att stimulera detsamma komme till stånd.

2. Förslaget att genomföra viss form av bostadssparande

Beträffande den närmare utformningen av det i de likalydande motionerna I: 453 och II: 579 framställda förslaget om genomförandet av viss form av bostadssparande anför motionärerna följande:

Ett målsparande av detta slag kunde utformas på ungefär följande sätt: om ett visst sparbelopp uppnås genom lönsparande av den ene av kontrahenterna eller båda tillsammans, skall det allmänna garantera vederbörande möjligheter i övrigt att efter deras eget val uppföra ett eget hem eller erhålla bostadsrätts- eller hyreslägenhet. Beloppet bör vara tillräckligt stort för att fullt ut räkna till den egna insatsen i ett eget hem, ett belopp på 6 000 kronor kan anges som exempel på ett rimligt sparkrav; om andra lägenhetstyper efterfrågas kan beloppet modifieras.

Ungdomar som önskar deltaga i bostadssparande får anmäla sig hos ett sparinstitut för ett visst sparprogram. Eftersom det är fråga om lönsparande bör samarbete med arbetsgivaren vara en lämplig utväg. För att det skall vara möjligt att deltaga i bostadssparandet måste den kommun där vederbörande önskar lägenhet ha beslutat att medverka genom att ge dem som fullgjort sparprogrammet lägenhet. Kommunerna får genom uppgifter från sparinstitutet en god överblick över vilka anspråk på lägenheter som inom de närmaste åren kommer att resas från bostadsspararna.

I de fall vederbörande önskar ett eget hem bör man räkna med att hela sparbeloppet användes som egen insats. När det är fråga om bostadsrättslägenheter kommer, även om något mindre sparbelopp skulle fastställas för erhållande av sådan lägenhet, hela detta belopp icke att åtgå för den egna insatsen, såvida man inte ökat kravet på egen insats när det gäller deltagare i bostadssparandet. Att laborera med högre insatser i bostadsrättshus för dessa torde emellertid stöta på stora praktiska svårigheter. Beträffande vanliga hyreslägenheter förekommer ju inga krav på egen insats. I de båda senare fallen kommer ett sparbelopp att kvarstå, som av spararen själv icke direkt bindes i hans bostad. Vi anser det lämpligt att hälften av sådana kvarstående belopp omedelbart får användas för bosättningen och den andra hälften bindes i särskilda bostadssparobligationer, förslagsvis på minst två år. Dessa obligationer bör löpa med en ränta, som med 1 procent överstiger högsta gällande sparbanksränta.

Det torde vara nödvändigt att välja någon form av lönsparande för att därigenom söka skapa säkerhet för att det blir fråga om nysparande. Egna företagare bör få möjlighet att binda sig för ett rimligt sparprogram.

Det är tydligt att staten inte utan vidare kan åtaga sig att garantera lägenhet till ungdomar som fullgjort det uppsatta sparprogrammet. Ett sådant åtagande kan endast göras av stat och kommun gemensamt i samarbete med enskilda och kooperativa bostadsproducenter och bostadsförvaltare. På detta sätt kan ungdomar, som fullgjort målsparandet, erhålla tomter till egnahem eller lägenheter. Staten å sin sida måste garantera att kredit ställs till förfogande för egnahemsbyggande och att bostadsproduktionen ökas, så att förtursrätt kan ges dessa ungdomar utan att detta försämrar läget för andra bostadsbehövande.

Samtliga remissinstanser har givit uttryck åt stark tveksamhet inför den föreslagna formen av bostadssparande, främst på grund av de praktiska

svårigheterna att genomföra densamma. *Fullmäktige i riksgäldskontoret* framhåller, att de i motionerna berörda spörsmålen i varje fall synes kräva en ingående utredning innan slutlig ståndpunkt kan tagas till förslaget. *Bostadsstyrelsen* finner för sin del förslaget icke generellt genomförbart utan i stor utsträckning verklighetsfrämmande. Motionärerna har även enligt bostadsstyrelsens mening på ett oklart sätt överdrivit den roll som ett särskilt s. k. bostadssparande kan och bör spela för bostadsbyggandets förutsättningar i stort. *Svenska stadsförbundet* är icke övertygat om att det föreslagna bostadssparandet är praktiskt genomförbart och framhåller att ställning till den väckta frågan över huvud taget icke synes kunna tagas utan en ingående undersökning. Enligt *Svenska landskommunernas förbund* slutligen vore de praktiska svårigheterna så stora, att den föreslagna sparformen icke kunde komma i fråga.

Fullmäktige i riksgäldskontoret framhåller att det otvivelaktigt är en samhällsangelägenhet av vikt att unga människor som önskar sätta bo och spara för detta ändamål, också kan i sinom tid erhålla en lämplig bostad. Om man kunde stimulera ungdomens egna sparinsatser inför utsikten att få sin bostadsfråga ordnad, skulle detta vara synnerligen värdefullt. Å andra sidan vore det uppenbart att avsevärda svårigheter, inte minst av administrativ natur, måste möta vid ett bostadssparande av ifrågasatt slag. *Fullmäktige* anför i fortsättningen följande:

Ingående överväganden erfordras därför, innan ett sådant bostadssparande för ungdom kan igångsättas. Det måste bl. a. skapas garantier för att bostadsproduktionen vid varje tidpunkt hålles i nivå med det ökade bostadssparandet; eljest skulle det särskilda syftet med detta sparande vara förfelat. För att den härför erforderliga ökningen av bostadsproduktionen över huvud skall bli möjlig att uppnå, måste kommunerna intresseras att taga aktiv del i planeringen och utförandet av detta sparprojekt. En väsentlig ökning av den kooperativa bostadsproduktionen synes härvid vara en lämplig utväg, som dock naturligtvis icke får reserveras enbart för bostadssparande ungdom. I detta sammanhang måste även uppmärksammas den fara, som kan ligga däri, att ungdomens sparintresse inriktas på alltför många olika sparformer. Den splittring, som härigenom vållas, kan vara ägnad att minska sparandets totalvolym.

Bostadsstyrelsen framhåller i sitt yttrande att man vid övervägande av genomförbara former av bostadssparande icke endast bör beakta den ungdom som saknar egna lägenheter och som önskar sådana, framför allt som förutsättning för familjebildning, utan även andra grupper av bostadssökande, icke minst redan bildade familjer som har egen bostad men som skulle vilja skaffa sig egna hem. För praktiskt taget alla ungdomar som vill bilda familj framstår hopbringande av medel för bosättningen som det naturligaste och angelägnaste sparmålet. Det synes därför enligt bostadsstyrelsen tvivelaktigt att såsom motionärerna utan vidare sammankoppla frågan om ungdomens målsparande med frågan om dess bostadsanskaffning. Det vore vidare mycket diskutabelt att i det läge som f. n. råder på bostadsmarknaden särskilt i de större städerna generellt garantera dem som spa-

rat tillräckligt ett företräde till bostad framför andra bostadssökande till och med i fråga om hyreslägenheter.

I fortsättningen behandlar bostadsstyrelsen de olika bostadsformerna var för sig vid sin prövning av motionärernas förslag och anför därvid följande:

a) Hyreslägenheter

Enligt motionärerna är det »icke sannolikt att ungdom kan stimuleras till målsparande för bostäder genom sparpremier eller genom skattebefrielse för sparmedlen». De hänvisar till de mycket långa väntetiderna för ungdom i bostadsköerna och den känsla av hopplöshet dessa förhållanden medför. De olika förslagen bygges därefter upp på följande uttalande: »En verkligt effektiv stimulans till sparande torde uppnås endast om det allmänna kan förbinda sig att verkligen ställa lägenhet till förfogande när det uppställda kravet på sparande fullgjorts.»

Av skäl som redovisas i det följande anser sig styrelsen icke behöva gå närmare in på detta uttalande, som ur olika synpunkter synes tvivelaktigt. Endast en reflexion skall knytas till detsamma. I en hel del kommuner är väntetiden för ungdomar som vill gifta sig trots allt troligen icke längre än att de skulle kunna få lägenhet i den vanliga turordningen inom praktiskt taget samma tidrymd som ett sparprogram minst bör omfatta för att det stipulerade sparbeloppet skall kunna uppnås genom nysparande.

Frånsett frågan om den stimulerande effekten på sparlusten av en garanti för att sparandet skall resultera i tilldelning av en lägenhet, har styrelsen kommit till den slutsatsen att motionärernas förslag i vad de avser hyreslägenheter icke är genomförbara. Avgörande vid bedömningen av denna fråga är nämligen enligt styrelsens mening hur förtur åt bostadssparare i praktiken påverkar turordningen inom bostadsförmedlingarnas köer. Om de i motionerna föreslagna riktlinjerna tillämpas beträffande hyreslägenheter, skulle — om utfästelsen om lägenhet icke skulle bli fiktiv — ett genomfört bostadssparande få lov att »ta över» eller åtminstone »vägas in» bland andra faktorer, som nu är avgörande för turordningen, nämligen väntetid, trångboddhet, dålig bostad i andra avseenden, sjukdom etc. Styrelsen kan för sin del icke tillstyrka att det allmänna medverkar till ett bostadssparande med dylika konsekvenser.

Hyreslägenheterna lämpar sig alltså icke för försök att i individuella fall sammankoppla sparande och bostadsanskaffning. När det gäller att under medverkan av det allmänna stimulera de ungdomars sparande, vilka efterfrågar sin första bostad i hyreshus, synes däremot starka skäl tala för att själva bosättningen göres till sparmål. Styrelsen saknar dock anledning att i detta sammanhang ingå på formerna för ett särskilt »bosättnings-sparande».

b) Egnahem

I motsats till vad som gäller om hyreslägenheter är det beträffande egnahem för den enskilde helt naturligt — i de flesta fall till och med nödvändigt — att ett icke obetydligt sparande presteras för att möjliggöra bostadens anskaffande. Sammankopplingen av sparande och bostadsanskaffning är i det senare fallet nära nog självklar. Då det gäller egnahem uppstår heller icke problemet om att ingripa i bostadsförmedlingarnas turordning av de bostadssökande. Vid försök från det allmänna sida att stimulera ett ändamålsbundet sparande på bostadsförsörjningens område bör därför enligt styrelsens mening i första hand egnahemmet uppställas såsom sparmål.

Med hänsyn icke endast till den önskvärda ökningen av det enskilda sparandet i allmänhet utan även till bostadsförsörjningens utveckling måste

det anses vara ett angeläget samhällsintresse att stimulera ett på egnahem inriktat sparande. Av skäl, som det här skulle föra för långt att utveckla, har styrelsen i olika sammanhang föreslagit åtgärder och själv verkat för ökad bosättning i småhus. Ett av det allmänna stimulerat sparande för egnahem ligger helt i linje med dessa strävanden, som bör fortsättas på olika sätt.

Vidare visar styrelsens och länsbostadsnämndernas erfarenheter att otillräckligt sparkapital i en del fall kan vålla fleråriga ekonomiska bekymmer för egnahemsbyggare. Ett i särskilda former organiserat sparande för egnahemsanskaffning skulle ge många en bättre och säkrare start.

Med hänvisning till det anförda får styrelsen alltså tillstyrka att åtgärder vidtages av det allmänna för att stimulera sparande till egnahemsanskaffning.

Det bör i detta syfte vara möjligt för *kommuner, arbetsgivare, byggnadsföretag och sparinstitut* att i samarbete lägga upp sparplaner samt exploaterings- och produktionsprogram avseende småhus på ett sådant sätt att utfästelse om ett eget hem enligt programmet kan lämnas dem som vill spara för detta ändamål. Det är angeläget att ett sådant samarbete resulterar i 1) en lämplig sparorganisation, 2) en tillfredsställande markexploatering och 3) en väl planlagd och genomförd produktion. En av de väsentligaste fördelarna med en verksamhet av detta slag är i själva verket att den erbjuder goda möjligheter till en välbehövlig rationalisering av åtminstone en del av småhusproduktionen.

Det finns redan enstaka exempel på dylika initiativ, som lovar en god början. Styrelsen har sålunda erfarit att exempelvis i Västerås ett samarbete av antytt slag har inletts mellan de kommunala organen, sparbanken, vissa industrier samt en byggnadsföretagare. Det gäller att få spar- och byggprojekt av detta slag så väl utformade och så spridda som möjligt. Kommunernas insatser spelar härvid en betydelsefull roll. Bostadsstyrelsen och framför allt *länsbostadsnämnderna* bör kunna medverka vid uppläggnings- och byggprogrammen.

Staten kan icke rimligen garantera realiserandet av bostadsspararnas egnahemsplaner i de enskilda fallen. Genom en viss premiering skulle staten dock kunna främja utbredningen av de skisserade formerna av sparande och egnahemsbyggande. En sådan premiering, som icke synes ingå i motionärernas förslag, kan behövas för att stimulera icke endast de enskilda spararna utan även kommuner, sparinstitutet, arbetsgivare och byggnadsföretagare att i samverkan ta itu med denna verksamhet. Det är angeläget att utrymme för här avsedda initiativ skapas genom statsmakternas allmänna bostadsbyggnads- och bostadsfinansieringspolitik.

Det bör framhållas att genomförandet av särskilda spar- och byggnadsprogram icke får på ett otillbörligt sätt hindra dem som utan anlitande av dessa speciella sparformer har skaffat sig tillräckliga resurser för att bygga egnahem. Det är i första hand kommunernas uppgift att, bl. a. genom tillräcklig tomtexploatering, tillse att sådana olägenheter icke uppstår.

När i detta avsnitt talas om egnahem avses icke endast friliggande sådana utan även egnahemsbelånade radhus och kedjehus.

c) Bostadsrättslägenheter

Bostadsrättslägenheten intar i de här aktuella sammanhangen en mellanställning. Den skiljer sig från hyreslägenheten — och kan samtidigt sägas ha en egenskap gemensam med egnahemmet — därigenom att förvärvandet av bostadsrätten till densamma förutsätter en kapitalinsats som

i bästa fall har åstadkommit genom ett tidigare presterat sparande. Detta innebär uppenbarligen att även till denna bostadsform borde kunna anknytas ett eventuellt av samhället premierat sparande för anskaffning av den egna bostaden. Styrelsen anser att även ett i särskilda former organiserat sparande till egen insats i bostadsrättslägenhet bör kunna övervägas av statsmakterna.

Däremot anser styrelsen det icke vara lämpligt att sparandet till insatsen i en bostadsrättslägenhet stimuleras genom att förtur i bostadskön utlovas av det allmänna. Det bör i detta sammanhang erinras om att tilldelningen av nya bostadsrättslägenheter i viss utsträckning skötes självständigt av kooperativa organisationer, dock i allmänhet i samråd med bostadsförmedlingarna.

Svenska stadsförbundet har i sitt yttrande särskilt uppmärksammat den medverkan från kommunernas sida som den föreslagna formen av bostadssparande förutsätter och därvid anfört följande:

En förutsättning för att bostadssparandet skall kunna äga rum säges i motionerna vara, att den kommun, där vederbörande önskar lägenhet, måste ha beslutat att medverka genom att ge dem som fullgjort sparprogrammet lägenhet. En förpliktelse av sådant slag torde sannolikt många kommuner vara beredda att omedelbart ikläda sig. Icke så få andra kommuner synas emellertid ha giltig anledning att ställa sig tveksamma eller måhända i enstaka fall till och med direkt avvisande. Kommunerna måste rimligen förutsättas kunna i förväg bilda sig någon uppfattning om bland annat de ökade anspråk i fråga om tillgången på exploateringsbar tomtmark och på lägenheter med olika upplåtelseformer och av olika storlek, som deras utfästelse komme att innebära, och om den takt, i vilken bostadsspararnas särskilda önskemål behövde tillgodoses. Genom uppgifter från sparinstytuten över anspråken på lägenheter under de närmaste åren från bostadsspararna torde kommunerna i vart fall icke — vilket motionärerna synas mena — kunna erhålla den överblick i nu nämnda och liknande avseenden, som måste vara ett oeftergivligt villkor för att bostadssparandet, såsom avsikten är, skall kunna genomföras utan att läget för andra bostadsbehövande försämras. Om åtagande finge begränsas till att gälla en garanti, att varje bostadssparande kommer att tillförsäkras en lägenhet, således utan någon absolut valfrihet för denne, skulle detta givetvis i någon mån göra det lättare för kommunerna att ställa sig positiva.

3. Förslaget att stimulera till extra amorteringar på bostadslån

Utöver den ovan berörda formen av målsparande innehåller de likalydande motionerna I: 453 och II: 579 även förslag till åtgärder för att stimulera till extra amorteringar på bostadslån. Som lämpliga åtgärder härvidlag nämnes sparpremier för extraamorteringar samt höjning av tertiär- och egnahemslåneräntan till samma nivå som den ränta som erhålles i sparinstytuten.

Remissinstanserna har uttalat sympati för motionärernas förslag i denna del. *Fullmäktige i riksgäldskontoret* framhåller sålunda att det i hög grad vore angeläget att amortering på bostadslånen skedde i större utsträckning än för närvarande och att anledning därför kunde finnas att i en eller annan form befrämja en utveckling i sådan riktning. *Fullmäktige* erinrar om

att början redan vore gjord i och med att det i fortsättningen kommer att krävas ökade egna kapitalinsatser för egnahemsbyggande. Statsmakterna hade sålunda redan sin uppmärksamhet riktad på detta spörsmål.

Bostadsstyrelsen delar motionärernas uppfattning att sparande som bindes genom extra amortering av bostadslån likaväl som insättning på »premiestparkonto» borde kunna stimuleras genom statliga premier och tillstyrker därför i princip motionärernas förslag härom. *Bostadsstyrelsen* anför i detta sammanhang vidare följande:

Det framgår icke tydligt av motionerna, om den föreslagna premieringen endast avser de statliga bostadslånen. Styrelsen anser att så bör vara fallet. Det är nämligen svårt att fastställa vad som är *extra* amortering på andra än statliga lån. Dessutom förefaller det naturligt att de ur säkerhetssynpunkt sämst belåna lånen i första hand skall komma i fråga vid extra amortering.

Motionärerna har icke berört frågan, huruvida åtskillnad mellan olika företagsformer är motiverad. Styrelsen anser att premieringen bör vara genomförbar beträffande egnahemsbelånade — samt enligt äldre bestämmelser på annat sätt statligt belånade — enfamiljs- och tvåfamiljshus, som äges av enskilda personer. En bostadsrättsförening borde även kunna erhålla premie för en av föreningen beslutad extra amortering av tertiärlånet. (Att låta bostadsrättshavare individuellt göra sådana amorteringar är knappast genomförbart.)

Då det gäller hyreshusen, kommer frågan dock i ett annat läge. Premiering av extra amorteringar som göres av kommuner, allmännyttiga företag eller andra juridiska personer synes icke kunna komma i fråga. Även då det gäller flerfamiljshus ägda av fysiska personer, kan man ifrågasätta lämpligheten av att premiera extra amorteringar. Det är ju nämligen småspararna som man i första hand vill nå med olika former av premierat sparande.

Premie för extra amortering bör givetvis endast utgå under förutsättning att återbelåning av det amorterade beloppet icke sker inom viss tid.

Vad därefter angår den i motionerna ifrågasatta höjningen av tertiär- och egnahemslåneräntan framhåller *bostadsstyrelsen* att innan en sådan åtgärd vidtoges, måste närmare prövas om och hur de därigenom höjda bostadskostnaderna borde helt eller delvis neutraliseras. Särskilt gällde detta för egnahemmen, då en försämring av lånevillkoren skulle kunna hämma egnahemsbyggandet. Icke endast ur bostadssociala utan även ur sparandesynpunkter erhöles i så fall icke önskvärda konsekvenser, eftersom egnahemsägarna svarade för en icke oväsentlig del av det enskilda sparandet.

Svenska stadsförbundet anser för sin del att förslaget om sparpremier för extra amorteringar på bostadslån synes böra närmare övervägas.

Utskottet

Önskvärdheten av ett ökat sparande har under senare år tilldragit sig allt större uppmärksamhet. Problemet om penningvärdets bevarande i en ekonomi med full sysselsättning är till stor del en fråga om att åstadkomma ett tillräckligt sparande. Den snabba standardstegring, som ligger inom räckhåll genom teknikens och vetenskapens landvinningar, är ett ytterli-

gare skäl för ett högt sparande och en därav möjliggjord hög kapitalbildning.

Mot denna bakgrund är det naturligt att förslag framföres om olika åtgärder som syftar till att öka sparandet och speciellt det personliga sparandet. De sparfrämjande åtgärder, som föreslagits i förevarande motioner, har i första hand tagit sikte på ungdomens sparande. I motionen I: 452 föreslås sålunda en särskild premiering av ungdomens sparande, utformad efter samma riktlinjer som gäller för det nuvarande premiesparandet.

Allmän enighet torde råda om att staten i någon form bör stimulera ungdomen till ökat sparande. Sedan åtskilliga år tillämpas också det s. k. lönsparandet, varvid den särskilda stimulansen för lönspararna består av ett lotteri, till vilket medel årligen anvisas av riksdagen. Vid sidan härav har lönspararna jämväl kommit i åtnjutande av premiesparandets favörer. Vilka former stimulansen av ungdomens sparande i fortsättningen bör ges, är utskottet för närvarande icke berett att ta ställning till. Såsom remissinstanserna framhållit ligger en fara däri att ungdomens sparintresse splittras på alltför många sparformer. Sparpropagandan kan därigenom mista en del av sin slagkraft. Huruvida lönsparandet eller en modifierad form av premiesparandet är att föredraga, torde inte kunna bedömas innan erfarenheterna av det hittills tillämpade premiesparandet närmare undersökts. I avvaktan på de slutsatser som berörda myndigheter och sparinstitutioner kommer att draga av resultaten av de hittills prövade sparformerna, är utskottet därför icke berett att tillstyrka bifall till det i motionen I: 452 framförda förslaget.

I de likalydande motionerna I: 453 och II: 579 har de föreslagna åtgärderna till stimulans av sparandet anknutits till bostadsfinansieringen och bostadsanskaffningen. Motionärerna framhåller att det sparande som sker i form av amorteringar på bostadslån är i lika hög grad förtjänt av ett sparstimulerande stöd som kontantsparandet. Från samhällsekonomisk synpunkt kan en ökning av amorteringssparandet till och med vara att föredra, eftersom det i motsats till kontantsparandet är bundet.

Även utskottet vill för sin del framhålla att det kan ifrågasättas, om icke amorteringen av bostadslån borde ske i större utsträckning än för närvarande och att anledning därför kan finnas att i en eller annan form befrämja en utveckling i denna riktning. Utskottet vill emellertid erinra om att denna fråga redan är föremål för statsmakternas uppmärksamhet. Den utredning, som i slutet av fjolåret tillkallades med uppgift att verkställa en översyn av bostadslånegivningen och att framlägga förslag om en utbyggnad av bostadsrabatterna, kommer nämligen i enlighet med sina direktiv att ägna särskild uppmärksamhet åt frågan hur amorteringsvillkoren i fråga om både statliga lån och av enskilda kreditgivare lämnade lån bör vara utformade för att stabilitet i fastighetsförvaltningen och ett sparande av rimlig storlek skall kunna uppnås.

Huvudförslaget i motionerna I: 453 och II: 579 avser att stimulera ungdomens sparande genom att underlätta dess bostadsanskaffning. Tanken

att anknyta sparandet till bostadsanskaffningen är i och för sig värd beaktande, och i den mån en lämplig form härför kunde skapas, skulle sannolikt icke oväsentliga resultat vara att vinna. Den utformning, som motionärerna givit sitt förslag, finner utskottet i likhet med remissinstanserna dock knappast erbjuda en framkomlig väg. De rent praktiska svårigheter som är förenade med en garanti från det allmännas sida att ställa en bostad till förfogande när sparande av en viss storlek presterats, synes utomordentligt stora såsom framgår av i synnerhet bostadsstyrelsens och Svenska stadsförbundets yttranden över motionerna.

Även om motionärernas förslag i denna del icke förefaller generellt genomförbara eller lämpliga, bör möjligheterna att åstadkomma ett högre sparande i samband med bostadsanskaffningen noggrant prövas. En sådan prövning ingår också i uppdraget för den ovan omförmälda bostadspolitiska utredningen. Frågan om såväl det personliga sparandet som utrymmet för ett ökat bostadsbyggande bör härutöver ses även i sitt samhälls-ekonomiska sammanhang. De långsiktiga problem, som gäller möjliggörandet av en hög kapitalbildning i en ekonomi med full sysselsättning under bevarad samhällsekonomisk balans, är för närvarande föremål för prövning inom 1955 års stabiliseringsutredning. De frågor som aktualiseras i de förevarande motionerna är således i olika avseenden redan beaktade i pågående utredningar. Under sådana förhållanden synes motionerna icke böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att motionerna I: 452 samt I: 453 och II: 579 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 3 maj 1956.

På bankoutskottets vägnar:

K. G. EWERLÖF

Närvarande:

från f ö r s t a kammaren: herrar Ewerlöf, Mogård, De Geer, Boo, Strandler, Eliasson och Ståhle;

från a n d r a kammaren: herrar Schmidt, Nilsson i Landskrona, Nordqvist i Karlskoga, Gavelin, Carlsson i Tibro, Andersson i Ronneby, Jönsson i Rossbol och Sköld.

Reservationer:

1) av herrar *Mogård, De Geer, Schmidt och Carlsson* i Tibro, som ansett att utskottets utlåtande bort äga följande lydelse:

Utskottet. Önskvärdheten av — — — kunna uppnås.

Huvudförslaget i motionerna I: 453 och II: 579 avser att stimulera ungdomens sparande genom att underlätta dess bostadsanskaffning. Tanken att anknyta sparandet till bostadsanskaffningen är värd beaktande och i den mån en lämplig form härför kunde skapas, skulle sannolikt icke oväsentliga resultat vara att vinna. Bostadsbristen, som hotar att bli än mera besvärande när de stora barnkullar, som föddes i början på 40-talet, kommer i giftasvuxen ålder, motiverar att alla uppslag ägnade att stimulera bostadssparande prövas även om, vilket såväl motionärerna som remissinstanserna betonat, ett bostadssparande enligt motionärernas förslag kan antagas komma att medföra vissa administrativa och praktiska svårigheter.

Även om deltagare i ett bostadssparande av denna art bör ha möjlighet att välja annan typ av bostad anser utskottet i likhet med bostadsstyrelsen att egnahem är särskilt lämpade som sparmål. Föreskrifterna om fasta belåningsvärden kommer dessutom i många fall att medföra ökade krav på den egna insatsen. När det gäller egnahem torde denna sparform företrädesvis komma att utnyttjas av andra än ungdomar.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att på orter med svår bostadsbrist skulle utsikt att erhålla bostad innebära en betydande stimulans till bostadssparande. Förutsättningen för att en sparform av detta slag skall kunna genomföras är att kommunerna intresseras för att aktivt taga del i utförandet. Utskottet anser i likhet med flera remisinstanser att frågan bör utredas.

Aberopande det anförda hemställer utskottet,

A. att motion nr I: 452 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda;

B. att riksdagen med anledning av motionerna I: 543 och II: 579 måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en skyndsamt utredning om ett bostadssparande i enlighet med det uppslag och de riktlinjer som angivits i motionerna.»

samt

2) av herrar *Ewerlöf och Nordqvist* i Karlskoga.